

**2024 METŲ PAGRINDINĖS SESIJOS GEOGRAFIJOS VALSTYBINIO BRANDOS
 EGZAMINO KANDIDATŲ DARBŲ VERTINIMO INSTRUKCIJA**

Pagrindinė sesija

I d a l i s

Maksimalus įvertinimas – 25 taškai. 1–25 klausimo kiekvienas teisingas atsakymas vertinamas 1 tašku.

Kl. Nr.	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Teisingas atsakymas	D	B	A	B	B	A	C	C	A	B	A	B

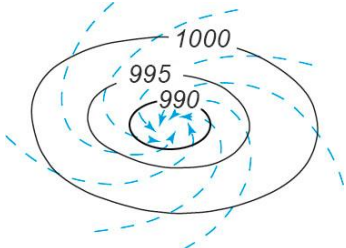
Kl. Nr.	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Teisingas atsakymas	C	B	B	C	B	A	D	B	D	D	A	A	D

II d a l i s

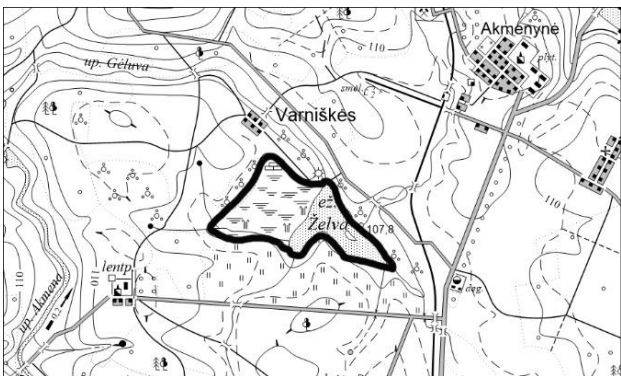
Maksimalus įvertinimas – 75 taškai.

Toliau pateikiami II dalies klausimų atsakymai. Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas būtų teisingas. Skliaustuose () yra pateikti atsakymų sinonimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

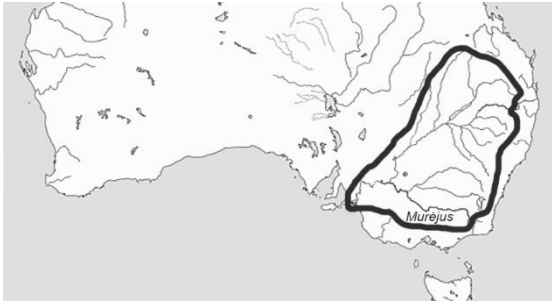
Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
26		10	
1 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Procesas:</i> Karstiniai reiškiniai. <i>Teritorija:</i> Šiaurės Lietuva. / Biržų rajonas. / Pasvalio rajonas. • <i>Procesas:</i> Eoliniai procesai. <i>Teritorija:</i> Kuršių nerija. / Lietuvos pajūris. / Atviros žemyninių kopų vietovės. • <i>Procesas:</i> Vandens erozija. <i>Teritorija:</i> Aukštumos. / Upių slėniai. / Kalvų šlaitai. 	4 3 2 1 0	<p>Už teisingai nurodytas keturias pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas tris pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas dvi pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytą vieną poziciją.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>
2 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Reljefo forma:</i> Aukštumos. / Iškilios teigiamos formos. <i>Išsidėstymas:</i> Vakarų, Šiaurės rytų Lietuvoje. / Rytų, Pietų Lietuvoje. / Pietvakarių ir Pietryčių Lietuvoje / Pietryčių lyguma. <i>Susidarymas:</i> Aukštumos yra ledyno pakraštyje akumuliuota moreninė medžiaga (galinė / pakraštinė morena). / Aukštumas suformavo slenkantys ir tirpstantys ledynai. • <i>Reljefo forma:</i> Žemumos. / Lygumos. / Plokščios tarpinės formos. 	6 5 4 3 2 1 0	<p>Už teisingai nurodytas šešias pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas penkias pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas keturias pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas tris pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas dvi pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytą vieną poziciją.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<p><i>Išsidėstymas:</i> Vidurio, Vakarų Lietuvoje. / Pietvakarių ir Šiaurės Lietuvoje. <i>Susidarymas:</i> Žemumos susidarė tose vietose, kurias ilgą laiką dengė ledynas ir po juo kaupėsi moreninio priemolio nuogulos (dugninė morena). / Prieledyniniuose ežeruose (limnoglacialiniuose baseinuose) klostėsi molio nuogulos, o, vandeniui nutekėjus, buvusių ežerų vietose susiformavo molingos lygumos. / Fliuvioglacialinės lygumos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Reljefo forma:</i> Daubos / dubumos / slėniai. / Įdubios neigiamos formos. <p><i>Išsidėstymas:</i> Įvairiuose Lietuvos regionuose (aukštumose, žemumose). <i>Susidarymas:</i> Limnoglacialiniai ir fliuvioglacialiniai procesai.</p>		
27		11	
1 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Oro masė, slinkdama skirtingais paviršiais, perima paklotinio paviršiaus ir aplinkinių teritorijų savybes. • Virš vandenyno (sausumos) susiformavusi oro masė, užslinkusi ant žemyno (vandenyno), praranda dalį jūrinių (žemyninių) savybių ir įgauna žemyninių (jūrinių) savybių. • Virš vandenyno slenkančios oro masės prisitona drėgmės, o slenkant virš sausumos – drėgmė sumažėja. • Jeigu oro masė juda iš vienu geografinių platumų į kitas, jos temperatūra, esant spinduliniam atvėsimui, gali sumažėti arba priešingai – gaunant vis daugiau Saulės spinduliuotės, temperatūra gali pakilti. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	Vidutinėse platumose vyrauja oro pernaša iš vakarų. / Virš Šiaurės Atlanto susidaro ciklonai, kurie dėl Žemės sukimosi poveikio juda į rytus.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3		2 1 0	Už teisingai nubraižytą ciklono schemą. Joje turi būti izobaromis pavaizduotas slėgio pasiskirstymas ir oro judėjimo kryptys. Už teisingai nurodytą 1 poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Krituliai. / Sniegas. / Lietus. • Didelis debesuotumas. • Stiprus vėjas. • Atodrėkis. • Krenta slėgis. 	2 1 0	Už teisingai įvardytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
5 *	<p><i>Energetikos rūšis, kuriai palankesni cikloniniai orai:</i> <i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vėjo energetika. <i>Pagrindimas:</i> Ciklonams būdingi stiprūs vėjai. • Hidroenergetika. <i>Pagrindimas:</i> Didelis kritulių kiekis, didelis upių nuotėkis. <p><i>Energetikos rūšis, kuriai palankesni anticikloniniai orai:</i> Saulės energetika. <i>Pagrindimas:</i> Anticiklonuose vyrauja giedri orai arba mažas debesuotumas (daug saulėtų valandų).</p>	4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytas keturias pozicijas. Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
28		12	
1 *	<p><i>Pakopa:</i> II / Antra pakopa. <i>Priežastys:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilgėja gyvenimo trukmė. / Gerėja gyvenimo sąlygos. / Gerėja medicininis aptarnavimas. / Gerėja apsirūpinimas maistu. • Sumažėja mirtingumas. • Išlieka didelis gimstamumas. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<ul style="list-style-type: none"> • <i>IV pakopos bruožas:</i> Tai mažo gimstamumo ir mirtingumo pakopa. / Svyruojantis natūralusis gyventojų prieaugis. / Mažas natūralusis gyventojų prieaugis. <i>Veiksny:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Aukštas medicinos lygis. • Gera mityba užtikrina ilgą gyvenimo trukmę. • Nedidelis kūdikių mirtingumas. • <i>V pakopos bruožas:</i> Natūralusis gyventojų prieaugis yra neigiamas. / Mirtingumas didesnis nei gimstamumas. <i>Veiksny:</i> <i>Galimi atsakymai:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Aukštas moterų išsilavinimas, daug dėmesio skiriama darbui ir visuomeninei veiklai. • Vėlyvesnis santuokų laikas, šeimos planavimas, mažesnis vaikų skaičius šeimose lemia nedidelius gimstamumo rodiklius. • Aukštas pragyvenimo lygis. / Aukšta gyvenimo kokybė. 	4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytas keturias pozicijas. Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<p><i>Ekonominis išsivystymas:</i> Ši pakopa būdinga ekonomiškai išsivysčiusioms (stiprios ekonomikos) šalims. <i>Valstybės (pvz.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Jungtinė Karalystė • Kanada • Švedija • JAV ir kt. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
4 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> I pakopoje – didelis mirtingumas, II – mažėjantis mirtingumas. I pakopoje nedidelis (nulinis) natūralusis prieaugis, II – teigiamas natūralusis prieaugis. I pakopoje – mažas gyventojų skaičius, II – gyventojų skaičius staigiai didėja. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
29		12	
1	6 km / 6 000 m	1 0	Už teisingą atsakymą. <i>Leidžiama ±100 m paklaida.</i> Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2	<p><i>Griova: 5</i> <i>Krūmai: 4</i> <i>Mišrusis miškas: 3</i></p>	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	2 m / 200 cm	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	 <p><i>Paaiškinimas:</i> Ežero šiaurės vakarinė ir vakarinė dalys yra užpelkėjusios. Tai rodo, kad kadaise čia buvo ežero dalis.</p>	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Slėnio gylis apie 9–15 m. Upės slėnio šlaitai išraižyti griovomis. Kairiajame krante yra susiformavusi pelkėta salpa / auga krūmai / auga miškas. Upė teka giliame slėnyje. / Upės krantai aukšti ir statūs. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
6 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Lygus reljefas. Yra geras susisiekimas (keliai, infrastruktūra). Rami kaimiška aplinka. Netoli gyvenvietės. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
7	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Miško išsaugojimo problemą. • Žemės paskirties problemą. 	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
30		6	
1	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuo $\approx 45^\circ$ š. pl. iki $\approx 40^\circ$ p. pl. • Subtropicinėse ir tropinėse platumose. / Paatogrąžių ir atogrąžių platumose. 	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pastovi šiluma (vidutinė temperatūra 25–28 °C). • Daug šviesos. / Daug saulėtų (be kritulių) dienų. • Daug vandens, naudojant drėkinimo sistemas. / Nedidelis kritulių kiekis per metus. • Derlingi dirvožemiai (priemolio dirvožemiai prisotinti kalcio karbonatų). 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<p><i>Paiškinimas:</i></p> <p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Turano žemumoje vyrauja dykumos ir pusdykumės, todėl, didinant vilnamedžių auginimo plotus, reikėjo daugiau drėkinti laukus. • Aralo ežeras yra sauso klimato regione, tad kitų mitybos šaltinių nėra. Įrengtos drėkinimo sistemos pamažu sutrikdė natūralią ežero mitybą, o tai ilgainiui sukėlė ekologinę katastrofą. • Dėl didelės medvilnės paklausos pasaulio rinkoje. <p><i>Poveikis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Didelė buvusio Aralo dugno dalis virto dykuma, nuo kurios vėjas dabar kasmet nupusto keliasdešimt tonų druskingų ir toksiškų dulkių. Jos kenkia augalijai, užteršia dirvą, todėl joje sunku ką nors užauginti. • Buvo uždarytos žuvų perdirbimo įmonės. / Daugybė žmonių neteko darbo. / Sutriko laivyba / žvejyba. 	3 2 1 0	Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
31		13	
1 *	Urbanizacija – miestų plėtra ir miestų gyventojų procentinės dalies didėjimas, miestiškos gyvensenos sklaida.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Urbanizacijos lygis per visą šį laikotarpį augo ir augs (prognozuojama). • Maždaug nuo 2010 m. miesto gyventojų skaičius pasaulyje viršijo kaimo gyventojų skaičių. • 2030 m. miesto gyventojų skaičius sieks (prognozuojama) 60 proc. pasaulio gyventojų. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3	<i>Galimi atsakymai:</i>	2	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
*	<ul style="list-style-type: none"> Žemyno apgyvendinimas istoriškai buvo santykinai vėlyvas ir valstybėje iš karto pradėjo formuotis pramoninis sektorius ir augti miestai. Pirmosios atvykėlių kolonijos kūrėsi uostuose, kurie vėliau tapo miestais. Didelėje šalies teritorijos dalyje yra ekstremalios gamtos sąlygos, nepalankios kurtis kaimiškoms gyvenvietėms. 	1 0	Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
4 *	<p><i>Didžiausias tankis:</i> Pietryčiuose. / Pietvakariuose. / Rytuose.</p> <p><i>Paaiškinimas:</i> Gyventojų tankis didesnis ten, kur yra pakankamai vandens išteklių ir palankesnis klimatas.</p> <p><i>Mažiausias tankis:</i> Centrinėje dalyje. / Šiaurinėje dalyje.</p> <p><i>Paaiškinimas:</i> Vidurio rajonuose vyrauja karštosios dykumos, kuriose gamtinės sąlygos nepalankios ūkinei veiklai plėtoti ir apskritai žmonėms gyventi.</p>	4 3 2 1 0	Už teisingai nurodytas keturias pozicijas. Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
5 *	Dėl aukštos oro temperatūros vyksta intensyvus garavimas, o kritulių iškrinta mažai, dėl to didėja vandens druskingumas.	2 1 0	Už teisingą paaiškinimą. Už iš dalies teisingą paaiškinimą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
6	Artezinis vanduo (Didysis artezinis baseinas). / Arteziniai baseinai. / Spūdinis vanduo.	1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
7		1 0	Už teisingą atsakymą. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
32		11	
1 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Gerai oro, sausumos ir vandens transporto prekybiniai keliai (žemynų kryžkelėje). Regione yra pasaulyje didžiausi naftos ir gamtinių dujų ištekliai. / Persijos įlankos naftingasis baseinas. / Daug valstybių priklauso OPEC. Daug šalių intensyviai plėtoja turizmą. Regionas patrauklus turistams. 	2 1 0	Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją. Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
2 *	<p><i>Gamtinės kliūtys:</i></p> <p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Smėlio kopos. / Barchanai. Akmenų dykumos. 	3 2 1	Už teisingai nurodytas tris pozicijas. Už teisingai nurodytas dvi pozicijas. Už teisingai nurodytą vieną poziciją.

Kl. Nr.	Atsakymas	Taškai	Pastabos
	<ul style="list-style-type: none"> • Siauri kanjonai kalnuose. • Smėlio audros. • Didelis dienos ir nakties temperatūros skirtumas. • Galimos liūtys. / Patvinusios vadės. <p><i>Sausio mėnesį vyksta:</i> Tuo laiku regione būna žemiausia oro temperatūra.</p>	0	Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.
3 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tiesia vandens tiekimo kanalus į didžiuosius miestus. • Gėlo vandens transportavimas / importavimas. • Stato druskingo vandens gėlinimo įrenginius Persų įlankos ir Raudonosios jūros pakrantėse. • Išgauna požeminį gėlą vandenį. 	3 2 1 0	<p>Už teisingai nurodytas tris pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas dvi pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytą vieną poziciją.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>
4 *	<p><i>Galimi atsakymai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Naftos ir gamtinių dujų gavyba ir eksportas. • Užsienio šalių investicijos. • Pigios darbo jėgos pritraukimas iš Azijos ir Afrikos ekonomikai plėtoti. • Integracija į Europos valstybių organizacijas. • Kryptingos investicijos į mokslą ir švietimą. 	3 2 1 0	<p>Už teisingai nurodytas tris pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytas dvi pozicijas.</p> <p>Už teisingai nurodytą vieną poziciją.</p> <p>Klaidingai atsakyta arba neatsakyta.</p>